

Græskarpe (*Ctenopharyngodon idella*)

Beskrivelse

Videnskabeligt navn: *Ctenopharyngodon idella*

Synonymer: *Ctenopharyngodon laticeps*,
Leuciscus tschiliensis, *Pristiodon siemionovii*,
Sarcocheilichthys teretiusculus

Kaldenavn: Græskarpe

Græskarpe, Foto: Henrik Carl

Beskrivelse: Kroppen er aflang med et rundt tværsnit. Haleroden er kraftig. Hovedet er bredt, og munden, der mangler skægtråde, kan ikke skydes frem. Øjnene sidder meget lavt. Rygfinnen er kort, og dens forkant flugter med bugfinnernes forkant. Ryggen er mørkebrun eller mørkegrå, siderne brunlige eller sølvgrå og bugen hvidlig eller svagt gullig. Der sælges også en orangegul eller hvidlig variant som prydfisk til havedamme. Græskarper kan blive op til ca. 150 cm og 50 kg. Herhjemme er der fanget græskarper op til ca. 20 kg¹.

Forvekslingsmuligheder

Græskarper kan kendes fra andre mere eller mindre sølvskinnende karpefisk som fx skaller og rimter på det meget brede hoved, det høje halerod og de lavtsiddende øjne. I brakvand er græskarper og multer undertiden forvekslet, men multerne kan kendes på, at de har to rygfinner, hvoraf den forreste har stive pigstråler.

Spredningsvej og nuværende udbredelse

Græskarpen hører naturligt hjemme i de større flodsystemer i Asien fra Amurfloden i Nord til Xi Jiang i syd^{2,3}. I forbindelse med opdræt og konsum og udsætning til grødebekæmpelse er den spredt til mere end 100 lande, men kun ganske få steder er der opstået ynglebestande^{2,3}. I Danmark blev der lavet flere omfattende forsøg med udsætning af græskarper til grødebekæmpelse i 1970'erne og 1980'erne, men ofte blev der udsat for mange fisk, hvilket gav græskarperne et uretmæssigt dårligt ry, hvorefter forsøgene blev stoppet. Senere er græskarper overvejende spredt til naturen via havecentre, hvor de kan købes som prydfisk, og i 2012 kunne Fiskeatlasset konstatere, at arten fandtes ulovligt udsat i hundredvis af vande fordelt i hele landet¹. Mange steder var de udsatte fisk dog hurtigt forsvundet igen, da græskarper er ret sarte og bl.a. ofte dør af iltmangel under isen om vinteren. Der foretages dog stadig en del småudsætninger – stadig oftest uden tilladelse.

Score og baggrund

Vi benytter en skala fra 1-3. 1 svarer til lav, 2 svarer til middel og 3 svarer til høj

Sprednings-potentiale	Levestedets bevarings- eller naturværdi	Påvirkning af hjemme-hørende arter	Påvirkning af økosystemer	Økonomiske effekter	Helbreds effekter	Harmonia	Samlet
1	2	2	2	1	1	7	9

Spredningspotentiale: 1 (lav). Spredningspotentialet er vurderet til lavt. Græskarpen sælges i mange havecentre og ender ofte i lavt antal i småsøer i den bynære natur. Arten stiller store krav til temperatur, vandføring og længden af de floder, hvor de yngler, så der er ikke fare for, at den nogensinde kommer til at yngle Danmark eller i andre dele af Nordeuropa. Græskarper dør ofte af iltmangel under isen i isvintrene¹.

Levestedets bevarings- eller naturværdi: 2 (middel). Levestedets bevaringsværdi for græskarpen er vurderet til middel. Den bliver overvejende udsat i stærkt menneskepåvirkede småvande og put-and-take-søer af begrænset naturværdi, men den findes dog udsat i de fleste forskellige typer af søer. Den trives bedst i vande med en stor produktion af grøde.

Påvirkning af hjemmehørende arter: 2 (middel). Påvirkning af hjemmehørende arter er vurderet til middel. Græskarpen er primært planteæder, og den kan sætte store mængder til livs – mere end sin egen vægt dagligt. Af samme grund bruges den med succes til grødebekæmpelse mange steder i verden. Det er vigtigt, at antallet af udsatte fisk tilpasses den mængde grøde, som skal fjerne, ellers risikerer man, at vandplanterne forsvinder helt. Dette har man set i forbindelse med flere danske udsætninger i 1980'erne.

Påvirkning af økosystemer: 2 (middel). Påvirkning af økosystemer er vurderet til middel. Udsættes en stor tæthed af græskarper, kan de reducere/fjerne grøde i en sådan grad, at de påvirker økosystemet. Vandets sigtbarhed risikerer at falde, hvilket kan få store konsekvenser for sammensætningen af andre arter. Da græskarpen ikke kan yngle herhjemme, er det et menneskeskabt problem, der let undgås ved at tilpasse antallet af græskarper til omgivelserne samt huske, at fiskenes appetit vokser med størrelsen.

Økonomiske effekter: 1 (lav). De økonomiske effekter græskarpen er vurderet til lav. De fleste steder har græskarper været udsat til grødebekæmpelse og er brugt på den rette måde et aktiv – sekundært også af værdi for det rekreative fiskeri. Vil man senere opfiske græskarperne, er de forholdsvis lette at fange under lystfiskeri eller med gællegarn. Der bruges normalt ikke penge på overvågning eller bekæmpelse.

Helbredseffekter: 1 (ingen). Der er ingen negative helbredseffekter ved græskarpen, der er en af verdens vigtigste dambrugsfisk med en årlig produktion på over 6 mio. ton⁴.

Total score = 9

Kilder

¹ Carl, H. 2012. Græskarpe. S. 173-184 i: Carl, H. & Møller, P.R. (red.). Atlas over danske ferskvandsfisk. Statens Naturhistoriske Museum.

² Kottelat, M. & Freyhof, J. 2007. Handbook of European Freshwater Fishes. Kottelat, Cornol, Switzerland and Freyhof, Berlin, Germany.

³ Cudmore, B. & Mandrak, N.E. 2004. Biological Synopsis of Grass Carp (*Ctenopharyngodon idella*). Canadian Manuscript Report of Fisheries and Aquatic Sciences 2795.

⁴FAO 2004-2019. Cultured Aquatic Species Information Programme. *Ctenopharyngodon idellus*. Cultured Aquatic Species Information Programme. Text by Weimin, M. In: *FAO Fisheries and Aquaculture Department* [online]. Rome.